Jak rozmawiać z nastolatkiem, który być może się radykalizuje?

Kluczowe zasady przed rozpoczęciem rozmowy

Przygotuj się do rozmowy

Spisz i zapamiętaj główne pytania, które chcesz zadać, ale oczywiście nie czytaj ich z kartki!

Nie rozmawiaj czując napięcie

Jak jesteś zły, masz jakieś niezałatwione sprawy na głowie – usiądź, wycisz się, weź kilka wdechów i długich wydechów, wyreguluj swoje emocje

Stosuj podejście oparte na akceptacji (Acceptance-based approach)

Akceptujesz emocje i potrzebę bycia wysłuchanym, a nie skrajne poglądy czy szkodliwe zachowania.

Masz poznać co dziecko myśli

Zaakceptować emocje, niepokój, gniew, ale masz prawo nie zgadzać się z poglądami – ale nie oceniając dziecka (nie stosuj obraźliwych epitetów, nie podważaj inteligencji)

Bez konfrontacji i oceniania

Unikaj słów takich jak radykalizm, ekstremizm, pranie mózgu czy dajesz się manipulować. Te określenia natychmiast uruchamiają mechanizmy obronne, wycofanie, wrzucenie Cię do kategorii: nic nie rozumie, nie ma sensu z nim gadać

Postawa ciekawości zamiast ataku

Zamiast podważać twierdzenia dziecka, zadawaj pytania otwarte, które skłonią je do refleksji. Pytaj o fakty – kto, gdzie, ile, poszukajcie danych razem – pokazuj różne źródła informacji

Wybór odpowiedniego momentu

Wybierz czas, gdy oboje jesteście wypoczęci, a w otoczeniu brak presji czasu i rozpraszaczy.

Opracowanie:Małgorzata Wypych

Scenariusz pierwszej rozmowy

1. Stworzenie bezpiecznego otoczenia i nawiązanie kontaktu

Cel: Obniżenie napięcia i pokazanie, że zależy Ci na relacji.

Rodzic: Zauważyłem/am, że ostatnio mocno angażujesz się w kwestie [nazwij obszar neutralnie, np. wydarzenia polityczne, sprawy społeczne, grupy w sieci]. Widzę, że to dla Ciebie naprawdę ważne. Chciał(a)bym po prostu lepiej zrozumieć, co myślisz i co jest dla Ciebie w tym wszystkim istotne.

Jeśli dziecko reaguje defensywnie (Znowu będziesz mi prawić kazania):

Rodzic: Rozumiem, że możesz tak myśleć, bo wcześniej zdarzało nam się spierać. Dzisiaj nie chcę się z Tobą kłócić ani przekonywać Cię do swojego zdania. Zależy mi po prostu na rozmowie z Tobą.

2. Pytania otwarte (Podejście oparte na akceptacji)

Cel: Rozpoznanie przekonań, wartości i potrzeb stojących za zaangażowaniem dziecka (np. poczucie sprawiedliwości, przynależności, celowości).

Pytania pomocnicze:

- Od dawna się już tym interesujesz?
- Co sprawiło, że zacząłeś/aś interesować się akurat tym tematem?
- Co w tych treściach/grupach najbardziej do Ciebie przemawia?
- Jakie wartości są dla Ciebie w tym najważniejsze?
- Jak się czujesz, kiedy o tym czytasz lub rozmawiasz z ludźmi z tej grupy?

3: Walidacja emocji i potrzeb (bez aprobowania ideologii)

Cel: Pokazanie, że zauważasz cele lub emocje dziecka, co pozwala budować most rówieśniczo-rodzinny.

Rodzic: Słyszę, jak bardzo denerwuje Cię [np. niesprawiedliwość / brak poczucia bezpieczeństwa / chaotyczny świat]. To całkowicie zrozumiałe, że szukasz jasnych odpowiedzi i środowiska, które też to dostrzega.

Rozróżnienie:

❌ Nie mów:

Masz rację, te grupy społeczne są złe.

✔️ Mów:

Widzę, że zależy Ci na tym, żeby świat był sprawiedliwszy, i doceniam Twoją wrażliwość na to.

Opracowanie:Małgorzata Wypych

4: Stworzenie przestrzeni na refleksję (Pytania sokratejskie)

Cel: Zasianie wątpliwości bez bezpośredniego podważania autorytetu nowej grupy.

Przykład:

- Czy jest coś w tym przekazie lub w reakcjach ludzi z tej grupy, co mimo wszystko budzi Twój niepokój albo nie całkiem się z nimi zgadzasz?
- Z czym się zgadzasz, a z czym jest Ci trudniej się zgodzić w tym co mówią Twoim znajomi?
- Jak myślisz, co stałoby się, gdyby ktoś w tej grupie miał trochę inne zdanie na ten temat?
- Jeżeli jakieś osoby się nie zgadzały, jak zostały wysłuchane/potraktowane?

5: Zamknięcie rozmowy i deklaracja dalszego wsparcia

Cel: Zostawienie otwartych drzwi do kolejnych spotkań.

> **Rodzic:** Dziękuję, że ze mną o tym porozmawiałeś/aś. Dużo mi to daje do myślenia. Nie musimy dziś do niczego dochodzić. Pamiętaj tylko, że niezależnie od wszystkiego zawsze możesz ze mną porozmawiać i jestem po Twojej stronie.

Czego bezwzględnie unikać podczas rozmowy?

1	2	3
Wyśmiewania członków i liderów grupy	**Używania faktów jako broni**	**Gróźb i szantażu emocjonalnego**
Wyśmiewanie osób, które dziecko podziwia, zwiększy jego poczucie izolacji i pchnie je głębiej w środowisko skrajne.	Przedstawianie statystyk i kontrargumentów na pierwszej rozmowie rzadko działa – wzmacnia jedynie opór.	Hasła typu przez Ciebie wpadnę w depresję lub zabiorę Ci telefon na zawsze niszczą ostatnie więzi.